

הלל השלם מבואר על פי האברבנאל

פרקי ההלל, על פי פירושו של רבינו דון יצחק אברבנאל, עוסקים בעיקרם בענין הגאולה העתידה, הציפיה לה במשך שנות גלותינו, והשוואתה לגאולה הראשונה ביציאת מצרים:

שהוא באמת רם ונישא, המגביהי לשבת, בכל זאת המשיפילי לראות בשמים ובארץ, כי השגחתו חופפת ומלווה את כל מעשי בני האדם, ומחמת גודל השגחתו, לעיתים הוא משנה את הטבע, מקימי מעפר דל - מקים הוא את הדל מעפר דלותו, מאשפת ירים את האביון, שאין לו כלום, וכפי שהרים את ישראל במצרים משפלותם ודלותם, ואף על פי שהמערכות השמימיות יחייבו שאותו אדם יהיה עני ודל, הקדוש ברוך הוא יגביהנו לרום המעלה, להושיבי במקום גבוה וחשוב, עם נדיבים, ולא רק עם נדיבים מעם אחר שלא הכירוהו בשפלותו, אלא עם נדיבי עמו, הגם שהכירוהו בדלותו, ובדרך כלל אינם מכבדים את העני שעלה לגדולה, וכן מושיבי עקרת הבית - נוטל ה' את האשה העקרה, שהיתה דואגת ועצובה מחמת שאין לה ילדים, והופך את הטבע ואת המזלות, עד שתהיה היא אם הנדיבים שמחה. ולכן, הללויה - עליכם, עבדי ה', להלל את ה' על גבורתו, על כל העולמות.

ומביא ראיה לכל הדברים הללו בענין הנהגת ה' מיציאת מצרים: בצאת ישראל ממצרים, כשיצאו

הללויה, ומי הם הראויים להלל את ה', הללו עבדי ה', כי רק הם ראויים להללו ולשבחו, ולא שאר בני האדם. ואת מי נהלל, הללו את שם ה', כי את עצמותו של ה' לא נוכל להשיג כלל וממילא גם לא נוכל להלל, אלא אנו משיגים רק את שם ה' כפי שהתגלה לנו על ידי הנביאים, ואת אותו השם אנו מהללים, כי יותר מכך לא נשיג. ומה הוא הזמן הראוי להלל בו את ה', יהי שם ה' מברך מעתה - מזמן יציאת מצרים, שאז הכירו הכל בהשגחתו הפרטית על בני האדם, ועד עולם, כי מעתה יידעו בני אדם לעולם את ענין ההשגחה של ה' בברואים. והיכן הם המקומות שמהללים את שם ה', הרי זהו בכל העולם, כי מוזרח שמש - ממזרח העולם ששם זורחת השמש, עד מבואו - עד מערבו ששם באה השמש בלילה, מהלל שם ה', כי כל הגויים מכירים בקיום הסיבה הראשונה לבריאת כל העולמות, אבל רם על כל גוים ה' - ה' מרומם בפי כל הגויים, וחושבים הם שלגודל רוממותו אינו משגיח על הפרטים ועל מעשי בני האדם, וסבורים הם שרק על השמים כבודו, ולא על בני האדם שבארץ. אבל האמת אינה כן, אלא מי פה' אלהינו, שאף על פי

בית יעקב מעם לעז - מאומה המדברת בלשון לועזית, שאינה לשון הקודש, היתה יהודה לקדשו, כי תמיד היה שבט יהודה מקודש ומובחר יותר, כמלך על שאר השבטים, והם שקפצו ראשונים למי ים סוף וקידשו את שם ה', ישראל ממשלותיו. וכיון שהיו יהודה וישראל קודש לה', לכן הים ראה, וינס, כמי שבורח ונס מפני הגיבור ממנו, וכן הירדן, יסב לאחור, כשהגיעו יהושע בן נון וישראל לעבור בו כדי להכנס לארץ ישראל. ההרים רקדו כאילים בזמן מתן תורה, שכל ההרים נמסו מלפני ה', והר סיני הזדעזע כולו מפני שירד עליו ה', והגבעות גם הם קיפצו פבני צאן. ושואל המשורר, מה לה הים כי תנוס, הירדן תסב לאחור, ההרים תרקדו כאילים, גבעות פבני צאן, והרי אין זו ההנהגה הטבעית והרגילה שלכם. ומשיבים לו, שבאמת לא היה הדבר בדרך הטבע, אלא היה השינוי בקריעת ים סוף ובקיעת הירדן מלפני ארון העולם שהוא ברא את הכל ושולט על הכל, חולי ארץ - והוא מחולל הארץ ומייסדה, מלפני אלוה יעקב - ובהיותו אלוקי עם יעקב שידד את הטבע וביטלו, כדי להציל את עמו ישראל מיד המצרים. ואין לתמוה על שינוי זה, כיון שבבריאת העולם עשה ה' מהמים ארץ, כך עתה יעשה בהיפך, ההפכי הציור אגם מים - יהפוך הוא את האבן למים, ואפילו את האבן החזקה ביותר, שהיא החלמיש יהפוך למעיני מים, ובקריעת ים סוף עשה ה' מהמים אבנים, כדי שיוכלו ישראל לעבור שם, ובמדבר עשה ה' מהאבן מים, כדי שיוכלו ישראל לשתות. כעת אנו מבקשים מה', אף על פי שאיננו ראויים שתבוא הגאולה מצד זכותינו, שיביא את הגאולה למען שמו: לא לנו ה', לא לנו, - לא בעבורינו תעשה את החסד הזה, כי אין זכותנו מספיקה לכך, פי לשמך תן פבוד - עשה זאת עבור שמך הגדול המחולל בין הגויים, על חסדך - עשה זאת כחסד עבור ישראל, לנקום את נקמתם מהגויים, על אמתך - עשה זאת כדי להודיע לגויים את אמיתות מציאותך

בעולם. למה יאמרו הגוים, בראותם את דלותם ושפלותם של ישראל, איה נא [-היכן הוא] אלהיהם שעשה להם ניסים ונפלאות בשנים קדמוניות, שמא תם כוחו ואינו יכול להושיעם כבראשונה, וזהו בהיפך מהאמת שאנו מאמינים בה, ואלהינו בשמים, כל אשר חפץ עשה, והפוקד על צבא השמים בודאי יכול לפקוד על מלכי האדמה, מה שאין כן העבודה זרה של הגויים, עצביהם - הפסלים שלהם נעשים מכסף וזהב, ואינם אלא מעשה ידי אדם, ויש לתמוה על הגויים הללו, כי אף לפי דעתם שעל ידי פסלים אלו הם ממשיכים לעצמם שפע מהשרים העליונים, אך לשם מה הם עושים להם את האברים כצורת אברי האדם, והרי הם מודים שאין להם כל שימוש בהם, פה להם ולא ידברו, עינים להם ולא יראו, אזנים להם ולא ישמעו, אף להם ולא יריחו, ידיהם ולא ימישו, רגליהם ולא יחלכו, לא יחגו פגרונם, פמוהם - כמו אותם פסלים, שאינם אלא חומר דומם, כך יהיו עשיהם, וכך יהיה כל אשר בטה בהם. אבל ישראל, בטה בה', עזרם ומגנם הוא. וכן בית אהרן בטהו בה', עזרם ומגנם הוא. יראי ה' בטהו בה', עזרם ומגנם הוא.

ה' אשר זכרנו בגלות מצרים, הוא שגם עתה יברך אותנו, ומי הם המבורכים, יברך את בית ישראל, שזהו כל עם ישראל הנמצא בגלות, יברך את בית אהרן, שהם הלויים והכהנים המקודשים לה', יברך את יראי ה', שהם הצדיקים שבכל דור ודור, יברך גם את הקטנים, הגם שאין להם זכויות עצמיות מצד עצמם, כיון שהם מצטרפים יחד עם הגדלים. ואף על פי שישראל מתמעטים והולכים בזמן הגלות, אין לכם לדאוג, כי יספ ה' עליכם, עליכם ועל בניכם, עד שתהיו לעם רב ועצום. והנה אומות העולם מבקשים את קבלת השפע דרך השרים הממונים עליהם, אבל אתם אינכם כן, אלא פריכים אתם לה' - מקבלים אתם את השפע

ישירות מיד ה', שהוא העֵשָׂה שְׁמַיִם וָאָרֶץ. ואל תדמו
בנפשכם כי מאחר ומערכת הטבע והמזלות מתנגדת
לישראל, הרי מחמת כן מתעכבת הגאולה השלימה, אין
הדבר כן, שהרי הַשְּׁמַיִם, ובכללם הכוכבים והמזלות וכל
שרי מעלה, שְׁמַיִם לָהּ, ובידו לשדד את כל המערכות
כרצונו, ויכול הוא לבטל את כל הסיבות הטבעיות ולגאול
את ישראל, ואם תחששו מהגויים המושלים בארץ, והם
ימנעו מכם את היציאה לחירות, אף דבר זה אינו נכון,
שהרי וְהָאָרֶץ נָתַן לְבְנֵי אָדָם - ה' הוא הנותן את הארץ לבני
אדם, ויתננה למי שירצה, והרי לֹא הַמֵּתִים יִהְלְלוּ יְהוָה -
הגויים, הנחשבים כמתים אפילו בחייהם, אינם מהללים
את ה' על כך שנתן להם את הארץ, וְלֹא כָּל יְרֵדֵי דוֹמָה - כל
הגויים היורדים אל הקבר, ואין נפשם מתקיימת לנצח.
וְאֶנְחֵנוּ נִכְרְדָה יְהוָה, כי אנו מכירים את גודל נפלאותיו, מַעֲשֵׂה
יְעַד עוֹלָם - אפילו אם נצטרך להמתין זמן רב עד שתהיה
הגאולה השלמה, תִּלְוֶיהָ.

לפי שצפה המשורר ברוח הקודש שבאורך הגלות יאמרו
הגויים לישראל שאין תפילותיהם נשמעות, ולכן אינם
נגאלים, אמר, אֶהְבֵּתִי כִּי יִשְׁמַע ה' אֶת קוֹלֵי תַחֲנוּנָי, כלומר,
אוהב אני את תפילתי ותחנוני לפני ה', כי מאמין אני
שישמע ה' את קולי, והראיה לכך, כִּי בְהִיּוֹתִי בְּגִלוֹת מִצְרַיִם
הָיָה ה' אֲזַנְוֹ לִי וּגְאֻלָּנִי, ולכן גם עתה לא אחדל מלהתפלל
ולקרוא לה', וּבְיָמַי אֶקְרָא - אפילו אם כל ימי אעמוד ואקרא
לו בתפילתי. כי הנה בגלות הזו אֶפְפוּנֵי חֲבֵלֵי מוֹת, על ידי
כמה גזירות שנהרגו בהם רבים מישראל, וּמִצְרַיִם שְׂאוֹל
מִצְרַאֲוֹנֵי, ואף על פי שצָרָה וַיְגֹזֶן אֶמְצָא, לא אמנע
מלהתפלל לה', וּבְשֵׁם ה' אֶקְרָא, אֲנָה ה' מִלְטָה נַפְשִׁי מִגִּלוֹת
זו, כִּי חֲנוּן ה', וְצַדִּיק - ועל אף שצודק הוא בדינו, מכל
מקום וְאֶלְחִינוּ מִרְחֵם, וינהג עמנו לפנים משורת הדין, כִּי
שָׁמַר פְּתָאִים ה', דְּלוֹתַי וְלִי יְהוֹשִׁיעַ - יושיענו ה' מדלותינו.
ועתה אומר המשורר כלפי ישראל, שׁוּבֵי נַפְשִׁי לְמִנְיַחֲוֵי -

כאשר נשוב אנו בתשובה לפני ה', נתקרב לגאולה השלימה,
כִּי ה' גָּמַל עָלַי - כמו שבגלות מצרים גאל אותנו ה', כִּי
הִלְצָתָהּ בְּמִצְרַיִם אֶת נַפְשִׁי מִמָּוֶת, אֶת עֵינַי מִן דְּמָעָה, אֶת
רַגְלֵי מִדְּחַי, והביא אותנו ה' לארץ ישראל, ולכן גם עתה
נבטח בה', שְׁעוֹד אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי ה' בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים - בארץ
ישראל, שלשם נתקבץ בעת הגאולה העתידה, ושם יחיו
המתים לעתיד לבא. ואומר המשורר בשם האומה כולה,
הַאֲמִנְתִּי כִּי אֲדַבֵּר אֲנִי עֲנִיתִי מוֹאֵד - מאמין אני באמונה
קיימת שאנו עתידים להגאל לעתיד לבוא, ואז נדבר על
הזמן של הגלות שבו עינו אותנו הגויים, אֲנִי אֶמְרָתִי בְּחַפְזִי
- ועל אף הצרות והחפזון הטורדים אותנו בגלותנו, אנו
אומרים תמיד שְׁפֵל הָאָדָם בְּזָב - כל בני האדם המאמינים
באמונות שונות, כולם כוזבים, כי רק אמונת ישראל היא
האמיתית.

כיון שמזכיר המשורר את הגאולה העתידה לבוא, אומר,
מָה אֶשִׁיב לָהּ כָּל תַּגְמוּלוֹתַי עָלַי - מה הגמול שאשיב לה'
על כל הטובה שיעשה עימנו, כאשר יגאל אותנו בגאולה
השלימה, שהרי כל הטובות הם מצד החסד ואינם מגיעים
לנו בדין, כי עד עתה אנו מברכים את ה' על ישועה אחת,
והיא גאולת מצרים, אבל לעתיד לבוא בֹּסֵם יְשׁוּעוֹת אֲשָׂא -
אשא כוס על ישועות רבות, וּבְשֵׁם ה' אֶקְרָא, לפרסם
טובותיו וחסדיו עמנו. ואז נִדְרֵי לָהּ אֲשַׁלֵּם, לא בבית סגור
כסדר ליל הפסח, אלא נִגְדָה נָא לְכָל עַמּוֹ - בפני כל העם,
בבית המקדש. וגם מי שימות בהיותו בגלות לא יפסיד מכך,
כיון שִׁיקֵר בְּעֵינַי ה' הַמּוֹתָה לְחַסִּידָיו - החסידים המתים
בגלות יקנו בכך יקר וגדולה וחשיבות לפני ה', ויהיו
נפשותם צרוורות בצרור החיים את ה'. אחרי שאמר את
דבריו בתורת אמונה ובטחון בה' שכך יהיה, פונה המשורר
להתפלל לפני ה', אֲנָה ה', כִּי אֲנִי עֲבָדְךָ, ולא כעבד הנקנה
מאחר, אלא אֲנִי עֲבָדְךָ בֶּן אֲמָתְךָ, הנוולד מתחילתו לעבדות,
והרי כבר פְּתַחְתָּ לְמוֹכְרֵי - פתחת את קשרי מאסרי
במצרים, לכן יהי רצון שתעשה כן גם עכשיו לשחררני

ממאסר הגלות הזו. וכשם שבגאולת מצרים הקריבו ישראל קרבן פסח ואמרו שירה, כך גם כשנצא מהגלות הזו, לְךָ אֲזַבַּח זִבְחַת תּוֹרָה, וּבְשֵׁם ה' אֶקְרָא, וכשם שהם עשו את הקרבן והשירה במעמד קהל רב, גם אני נְדַרְי לְה' אֲשַׁלֵּם נְגִדָה נָא לְכָל עַמּוֹ, ויהיה בקרבן ושירה אלו יתרון על מה שעשו ישראל במצרים, כי הם עשו זאת בחוץ לארץ, ואילו בגאולה זו נביא את הקרבנות ונשיר את השירה בְּחִצְרוֹת בֵּית ה' - בבית המקדש, בְּתוֹכֵי יְרוּשָׁלַם, הַלְלוּיָהּ:

בגאולת מצרים קבלו בני ישראל את האמונה בה', אך שאר הגויים לא קיבלו את האמונה ולא היללו את ה', אבל בגאולה העתידה לא יהיה הדבר כן, אלא הִלְלוּ אֶת ה' כָּל גּוֹיִם, שִׁבְּחוּהוּ כָּל הָאֲמִיּוֹם, ושני טעמים יהיו לכך, בִּי גָבַר עָלֵינוּ חֶסֶד - כי יכירו כולם בחסד שיעשה ה' עם ישראל, וְאִמְת ה' לְעוֹלָם - ויכירו באמיתות מציאות ה' בעולם, הַלְלוּיָהּ:

אף על פי שכל הגויים יכירו באמיתות ה' ויהללו אותו, עדיין יהיה ראוי שישראל ישבחוהו ויודו לו באופן מיוחד יותר:

הוֹדוּ לְה' בִּי טוֹב - כי הוא הטוב המוחלט והשלם, וכן יש להודות לו על בִּי לְעוֹלָם חֶסֶד - שעושה חסד עם כל העולם, בשמירתו ובתשועתו.

יֹאמְרוּ נָא יִשְׂרָאֵל, אפילו עתה, מכירים ישראל שבשעה שייגאלו יראו הכל את גודל חסד ה' עליהם, בִּי לְעוֹלָם חֶסֶד, וזה יהיה החסד השלם והגדול לישראל, שיצאו מעבדות לחירות עולם, כי גאולה זו היא גאולה שאין אחריה גלות, אלא ישאר עלינו חסד ה' לעולם.

יֹאמְרוּ נָא בֵּית אֶחָד, שעתה בגלות אין להם עבודה במקדש, ולא קדושה, וכמעט אין ניכר שהם מובדלים בקדושתם, אך בזמן הגאולה יכירו בִּי לְעוֹלָם חֶסֶד.

יֹאמְרוּ נָא יִרְאֵי ה', אשר בזמן הגלות אינם יכולים לעבוד את ה' כראוי, ואינם יכולים להידבק באלוקים מפחד האויבים וצרתם, יכירו בזמן הגאולה בִּי לְעוֹלָם חֶסֶד:

אף על פי שנמשכת הגלות הזו זמן רב, אין לנו להתייאש מהגאולה, כי גם במצרים, מִן הַמִּצְרַיִם קָרָאתִי יְהוָה, וְעַנְנִי בַמִּדְבָּר יְהוָה והוציאני משעבוד מצרים לחירות, וכך גם עתה ה' לִי לֹא אֵירָא, כי מִה יַעֲשֶׂה לִי אֲדָם, הרי ה' יכול להפוך את כל השונאים לאוהבים, שלא יזיקו לי כלל. ה' לִי - אם הייתי מתקרב אל ה' כראוי, היו כל האויבים בְּעֵזְרִי - נעשים עוזרים לי, וְאֲנִי אֶרְאֶה בְּשִׂנְאֵי, שגם הם יעזרוני. ולכן, בהיותנו בגלות, טוֹב לְחַסּוֹת בְּה' בקיום מצוות ומעשים טובים, מִבְּטַח בְּאָדָם. טוֹב לְחַסּוֹת בְּה', מִבְּטַח בְּנָדִיבִים - במלכי ושרי הגויים. כי הנה בזמן חזקיהו מלך יהודה כָּל גּוֹיִם סָבְבוּנִי, והם סנחריב וצבאו שצרו על ירושלים, בְּשֵׁם ה' בִּי אֲמִילֵם - ונכרתו מן העולם על ידי ה', בדרך נס.

ונבוכדנצר וצבאו סָבְבוּנִי גַם סָבְבוּנִי - צרו על ירושלים כמה פעמים, עד שכבשוה, בְּשֵׁם ה' בִּי אֲמִילֵם - ונענשו על כך מעם ה', שהרי לא נשאר מהם זכר. ומלכות פרס ומדי והיוונים בזמן בית המקדש השני סָבְבוּנִי כְּדַבּוּרֵיִם, הֵעֲבֹו כְּאֵשׁ קוֹצִים - נוצחו על ידי החשמונאים כאש האוכלת את הקוצים, בְּשֵׁם ה' בִּי אֲמִילֵם. ועתה בגלות זו האחרונה, דַּחַח דְּחִיתָנִי לְנֶפֶל, כי בגלות זו היינו קרובים ביותר לנפילה וכליה גמורה, וְה' עֲזָרָנִי. עֲזִי וְזַמְרַת יְהוָה - העוז שהיה לי שלא באתי לכליה בגלות זו, על כך אני מזמר עתה לה', וְיִהְיֶה לִי ה' לִישׁוּעָה. ובאותו זמן של הגאולה יהיה קוֹל רִנָּה וִישׁוּעָה בְּאֶחָדֵי צְדִיקִים, שיאמרו שִׁמְיֹן ה' עֲשֶׂה חַיִּל, ולא כוחי ועוצם ידי עשה את החיל הזה, אלא רק השגחת ה' ושמירתו. כי יִמְיֹן ה' רִוְמָמָה - שולטת על מערכת הטבע, ועל ידי זה יִמְיֹן ה' עֲשֶׂה חַיִּל. מוסיף המשורר ומבטיח לכל המסופקים בדבר, וחוששים שיכלו ישראל בגלות זו, ואומר

עתה בשם האומה כולה, לא אָמַנְתָּ בגלות זו, כִּי אֶהְיֶה ואצפה תמיד לישועת ה', וְאֶסְפָּר מִנְעֻשֵׁי יְהוָה. ואף על פי שיהיו צרות רבות וגדולות בגלות זו, הרי רק יִסּוּר יִסְרַנִּי יְהוָה, וְלִפְנֵי - לכליה מוחלטת לא נִתְנַנְּנִי. עתה ממשיל המשורר כאילו שערי ההודאה לה' סגורים בזמן הגלות, ולכן אומר בשם העם, פָּתַחוּ לִי שַׁעְרֵי צְדָקָה, ואני, עם ישראל, אָבֹא בָּכֶם וְאֹדְרָה יְהוָה. וכאילו השערים עצמם משיבים לו, הרי זֶה הַשַּׁעַר לָהּ, ולכן רק צְדִיקִים יָבֹאוּ בּוֹ, וכשישובו ישראל בתשובה שלימה, יהיו ראויים להכנס לשערים אלו.

לאחר הגאולה יאמרו ישראל, אֹדְרָה כִּי עֲנִיתָנִי בגלות המרה הזו, כי הסתיימה הגלות וְתָהִי לִי לִישׁוּעָה. באופן שהאֲבָן שְׂמֹאסוֹ הַבּוֹנִים, וזהו עם ישראל, הֵיטָה לְרֹאשׁ פְּנֵהָ, כי בנין העולם ובית המקדש יהיו כולם מיוסדים לעתיד לבוא על עם ישראל. ותשועה זו לא תהיה בכח הזרוע של ישראל, אלא מֵאֵת ה' הֵיטָה זֹאת, הִיא נִפְלְאָת בְּעֵינֵינוּ, כי תהיה הגאולה דבר פלא בעיני כל בני האדם. זֶה הַיּוֹם עָשָׂה ה', והוא יום הגאולה, נְגִילָה וְנִשְׂמָחָה בּוֹ.

עתה מתפלל המשורר שיקים ה' את דברו הטוב, ואומר אָנָּה ה' הוֹשִׁיעָה נָּא, לגאול את ישראל, וכיון שהגאולה השלימה תלויה בכך שיחזרו ישראל בתשובה, מוסיף ואומר אָנָּה ה' הַצְּלִיחָה נָּא, שיצליחו לחזור בתשובה שלימה.

כִּרְוַח הַבַּיִת בְּשֵׁם ה' - הבא ומתקרב לעבודת ה' יהא מבורך בשם ה', בְּרִכְנוּכֶם מִבֵּית ה'. וכיון שהבא להטהר מסייעים לו, אֵל ה' וַיֵּאָר לָנוּ - יאיר ה' את אורו לכל החפצים להתקרב אליו, ואף על פי שהגוף והיצר הרע מעכבים את האדם מלשוב, אֶסְפָּרוּ חַג בְּעֵבְתֵימָּה עַד קִרְנֹת הַמִּזְבֵּחַ - כשם שקושרים את הקרבן עד שמביאים אותו אל המזבח שזהו תכליתו, כך קישרו את הגוף הבהמי ואת היצר הרע עד שיגיע לתכליתו, וכאשר יהיה הדבר תאמרו, אֵלֵּי אֵתָהּ וְאֹדְרָה, אֵלֵּהִי אֲרוּמְמָהּ. הודו לה' כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדּוֹ.

חתימת ברכה זו היא המכונה 'ברכת השיר', ומהות תוכנה הוא שההלול והשבח לה' אינם נצרכים לו, שהרי הוא מרומם על כל ברכה ותהילה, ואין לנו שום השגה בו כלל, אלא הדבר הוא לתועלת בני האדם המתפללים, המראים בכך את כוונת הלב ואהבת ה', וכיון שכל מה שאנו משיגים בה' הוא דרך הפעולות שהוא פועל ומשפיע עלינו, לכן ממשיל זאת המשורר כאילו הפעולות והמעשים עצמם הם המשבחים את שם ה', וכל שכן שראוי לישראל עבדיו לשבח ולהלל את שם ה'.

יְהַלְלוּהָ ה' אֱלֹהֵינוּ כָּל מַעֲשֵׂיהָ, שהמעשים עצמם הם המהללים את ה' בעצם קיומם, וְחִסְדֵּיהָ צְדִיקִים עוֹשֵׂי רִצּוֹנָהּ, וְכָל עַמּוֹת בֵּית יִשְׂרָאֵל, אף להם נאה להלל ולשבח את ה', ולכן בְּרַנָּה יוֹדוּ וַיִּבְרְכוּ, וַיִּשְׁבְּחוּ וַיִּפְאָרוּ, וַיִּרְוִמְמוּ וַיַּעֲרִיצוּ, וַיִּקְדְּשׁוּ וַיִּמְלִיכוּ אֶת שְׁמִי, מִלְּפָנָיו. כִּי לָךְ טוֹב לְהוֹדוֹת וּלְשַׁמְּחָה נַאֲחָה לְזַמְרָה, כִּי מַעֲוֹלָם וְעַד עוֹלָם אֵתָהּ אֵל.